

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสังคมโลกาภิวัตน์ เป็นสังคมแห่งการแข่งขัน ในแต่ละประเทศต่างตั้งงบประมาณจำนวนมากเพื่อพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อว่าการพัฒนาประเทศตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ประชากรอยู่ดีกินดี และมีสุข อย่างไรก็ตามการพัฒนาดังกล่าวหัวใจสำคัญคือการพัฒนาประชากรให้มีความรู้ความสามารถมีการศึกษา จึงจะนำพาพัฒนาประเทศ ดังประเทศที่เจริญจะมีอัตราประชากรได้รับการศึกษาในอัตราส่วนที่มาก

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆ โดยในมาตราที่ 4 กล่าวถึงความหมายของการศึกษาไว้ว่า “เป็นกระบวนการการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1) การศึกษาเพื่อพัฒนาได้ตลอดชีวิต จำเป็นต้องอาศัยศักยภาพของบุคคลให้ก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ แหล่งเรียนรู้เป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ได้ตลอดเวลา รัฐจึงให้ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ โดยกำหนดไว้ในมาตราที่ 25 ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบให้พอเพียงและมีประสิทธิภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 5) การจัดตั้งและการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น จะต้องจัดทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยยึดหลักการพื้นฐานและแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสถานที่ และทุกเวลา

นอกจากนี้ สำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 3 ได้มุ่งเน้นแนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้

ให้เข้มแข็ง เพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัย สำรวจ จัดหา และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ขอความร่วมมือจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนมีอยู่จำนวนมาก ทั้งที่เป็นองค์กรจัดตั้ง สถาบันในชุมชน วิถีชุมชน การประกอบอาชีพ ประเพณี พิธีกรรม และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2545 : 56) การจัดการแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์นอกจากจะส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ยังมีการพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ในแหล่งเรียนรู้ไปใช้บูรณาการในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานตลอดจนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ จะทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ว่า มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ยึดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานนักเรียนจะมีสมรรถนะสำคัญ ดังนี้ 1) มีความสามารถในการสื่อสาร 2) มีความสามารถในการคิด 3) มีความสามารถในการแก้ปัญหา 4) มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 4-5)

จากการสำรวจข้อมูลชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมสำคัญดังปรากฏหลักฐานร่องรอยโบราณสถานขอมกู่กาสิงห์ กู่โพนวิจ กู่โพนระฆัง อยู่ในชุมชน โบราณสถานเหล่านี้ถือเป็น

ศูนย์กลางความศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน ส่งผลให้ชาวบ้านจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ งานสงกรานต์เป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะทางราชการมีโครงการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด ดังที่มีการบูรณะโบราณสถาน และการจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยว “งานกินข้าวทุ่งฯ นุ่งผ้าไหม” เป็นที่ทราบกันทั่วไป ส่งผลให้โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ ได้จัดการฝึกอบรมภาคฤดูร้อนเพื่อนำเที่ยวโบราณสถานกู่กาสิงห์ในชุมชน นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทักษะการพุดนำเที่ยวเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยเฉพาะชุมชนบ้านกู่กาสิงห์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ พบว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีฐานการเรียนรู้ 6 ฐานคือ ฐานโบราณสถานกู่กาสิงห์ ฐานพิพิธภัณฑสถานสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานผ้าไหมพื้นบ้าน ฐานวรรณกรรมพื้นบ้าน ฐานตัดสายกระดาษพื้นบ้าน ฐานการเรียนรู้เหล่านี้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ความน่าสนใจอยู่ที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าเรียนรู้ได้ โดยเรียนรู้สัมผัสกับวิธีการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้านโดยตรง เน้นการปฏิบัติจริง (อำคา แสงงาม. 2549 : 262) และที่ผ่านมามีโรงเรียนใกล้เคียงในทุ่งกุลาร้องไห้ ได้แก่ โรงเรียนทรายทองวิทยา อำเภอโพธิ์ทราย จังหวัดร้อยเอ็ด โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอเมืองมหาสารคาม และโรงเรียนอื่นๆ ทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าไปเรียนรู้อยู่เสมอ

จากบริบทของโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ เขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีหมู่บ้านในเขตบริการ จำนวน 5 หมู่บ้านคือ บ้านกู่กาสิงห์ บ้านหนองเมืองแสนบ้านกู่น้อย บ้านหนองสิมและบ้านหนองอีดำ มีนักเรียนจำนวน 500 คน จำนวนครู 22 คน และมีครูจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 77.27 มีภูมิปัญญาอยู่ในชุมชน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าครูส่วนมากยังไม่มีโอกาสเข้าไปศึกษา หรือใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนแต่ประการใด (สิทธิชัย จันทะบุศรี. 2552 : สัมภาษณ์) และจากการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 พบว่า วิชาภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.43 วิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.22 วิชาวิทยาศาสตร์ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.50 วิชาอังกฤษได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.65 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.60 วิชาพลศึกษา สุขศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.69 วิชาศิลปศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.66 วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.88 ซึ่งยังมีผลการเรียนไม่น่าพอใจ (ผลการประเมินฝ่ายทะเบียนการวัดและประเมินผล โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ ปีการศึกษา 2551)

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 1 เมื่อวันที่ 16-18 สิงหาคม 2547 คณะกรรมการได้ให้ข้อเสนอแนะในมาตรฐานที่ 4 พบว่าผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และมาตรฐานที่ 12 พบว่าสถานศึกษาควรพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนจำเป็นต้องจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยระดมทรัพยากรในชุมชน มาจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคน

จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน สภาพทางสังคมบ้านกู่กาสิงห์พบว่า เป็นสังคมที่มีโครงสร้างทางสังคมอย่างแน่นแฟ้น คือสามารถนับเป็นเครือญาติกันได้ทั้งหมู่บ้าน ชาวบ้านไม่นิยมไปตั้งถิ่นฐานที่อื่นเป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทรสูง สามารถรับเทคโนโลยีใหม่ๆ บุตรหลานเรียนหนังสือได้ดี สนใจการศึกษามีค่านิยมในการส่งให้บุตรธิดาเรียนหนังสือ จบการศึกษาระดับสูง เป็นสังคมที่อุดมไปด้วยภูมิปัญญาหลากหลายสาขา และที่สำคัญคือการให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนในการพัฒนาโรงเรียนเป็นอย่างดี (สิทธิชัย จันทะบุตรศรี, 2552 : สัมภาษณ์)

ดังนั้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำสภาพปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในบริบทแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้มีความรู้ประสบการณ์ในการจัดการศึกษา คือผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ และหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน (สิทธิชัย จันทะบุตรศรี, 2552 : สัมภาษณ์. และอำคา แสงงาม, 2552 : สัมภาษณ์. สักดิ์พงศ์ หอมหวล, 2552 : สัมภาษณ์.) ในเวลาและโอกาสที่แตกต่างกัน และได้ข้อสรุปเป็นแนวทางเดียวกันว่า

“...การพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ควรสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อระดมเอาทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้ดีขึ้น ... ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของโรงเรียน ...”

ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวได้นำไปสู่การกำหนดเป็นหัวข้อการวิจัย และจะเป็นแนวทางหนึ่งในการระดมทรัพยากรแหล่งเรียนรู้และ ปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชนให้เข้ามาช่วยพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา

กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการใช้แหล่งเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยนอกจากจะเกิดผลต่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อนักเรียนและโรงเรียนที่ศึกษาวิจัยโดยตรง ยังสามารถนำไปเป็น แนวทางให้โรงเรียนอื่นๆ ได้นำไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทาง วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของ นักเรียนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชนเป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ ทางวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่ง เรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และพฤติกรรมการ เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคูกาสิงห์ในการเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ ทางวัฒนธรรม
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้ แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย บุคคลผู้ให้ข้อมูล เนื้อหาการ วิจัย ระยะเวลา และกิจกรรมการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่วิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนบ้านคูกาสิงห์ ตำบลคูกาสิงห์ อำเภอ เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลคูกาสิงห์ และเป็นหมู่บ้านในเขต

บริการโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 9 (ภาพที่ 4)

2. บุคคลผู้ให้ข้อมูล

บุคคลผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่มีภูมิสำเนาซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน และบุคคลที่เป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 24 คน

2.2 บุคลากรการศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้มีบทบาทในการจัดการศึกษา จำนวน 5 คน ดังนี้

- 2.2.1 นายสิทธิชัย จันทะบุตรศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์
- 2.2.2 นายอำคา แสงงาม หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์
- 2.2.3 นางประไพวรรณ บุญสา ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์
- 2.2.4 นายอำนาจ ศรีเที่ยงศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

2.2.5 นางจันทร์ทิพย์ นาสุข นักพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลกู่กาสิงห์

2.3 ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบผลสำเร็จในการทำงานเป็นที่ยอมรับในสาขาต่างๆของชุมชน จำนวน 6 คน ดังนี้

- 2.3.1 นายสม คำมะณี สาขาการเกษตรทฤษฎีใหม่
- 2.3.2 นายทองสุข แจ็งสนาม สาขาการตัดลายกระดาษพื้นบ้าน
- 2.3.3 นางสาวปาริฉัตร ศรีกู่กา สาขาโบราณสถานขอม
- 2.3.4 นายเพชร สนวนงาม สาขาวรรณกรรมพื้นบ้าน
- 2.3.5 นายนาค ศรีเที่ยง สาขาพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน
- 2.3.6 นางมาลัย ราบูรี สาขาผ้าไหมพื้นบ้าน

2.4 ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชุมชน จำนวน 4 คน ดังนี้

- 2.4.1 นายบุญสงค์ ศรีเที่ยง ประธานกรรมการสถานศึกษา

2.4.2 นายดุสิต นาสุข รองนายกเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์

2.4.3 นางรัตนาพร ลานรอบ ผู้ปกครองนักเรียน

2.4.4 นายบุญเลี้ยง ศรีกู่กา ศิษย์เก่าโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์

3. เนื้อหาการวิจัย ประกอบด้วย 3 ข้อดังนี้

3.1 กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านกู่กาสิงห์

3.3 ข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัด

4. ระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2552- มีนาคม 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการสร้างความร่วมมือ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการที่คณะครู ประชาชน ชาวบ้าน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา นักเรียนได้ตกลงร่วมกันเป็นแนวทางที่จะดำเนินงานตามศักยภาพในการสร้างความร่วมมือร่วมกันเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ การประชุม

แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่ง หรือ ที่รวม ซึ่งอาจเป็นสถานที่หรือศูนย์รวม ที่ประกอบด้วยความรู้ สาระความรู้ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต วัฒนธรรม ซึ่งมีคุณค่าของคนในชุมชน เป็นความรู้ทางวัฒนธรรมที่มีการปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยคนในชุมชน และมุ่งเน้นที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้กับคนทั้งในและท้องถิ่นของตนเอง และคนในสังคมภายนอก ได้เข้าถึงชีวิตวัฒนธรรมของสังคมนั้น และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ ได้แก่ ฐานการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม จำนวน 6 ฐาน ดังนี้ 1) ฐานโบราณสถานกู่กาสิงห์ 2) ฐานพิพิธภัณฑ์ 3) ฐานสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ 4) ฐานผ้าไหมพื้นบ้าน 5) ฐานวรรณกรรมพื้นบ้าน 6) ฐานตัดลายกระดาษพื้นบ้าน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับประชาชนชาวบ้านในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทาง

วัฒนธรรมของชุมชน และร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ของนักเรียน

พฤติกรรมกรเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง สมรรถนะสำคัญของนักเรียน
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้จาก
แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของนักเรียน เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ 1) ความสามารถในการ
สื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการ
ใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งวัดได้จากการตรวจเพิ่มผลงาน และ
ผลงานของนักเรียน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่าง
มีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ 1) รักความเป็นไทย 2) มีความซื่อสัตย์
สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างเพียงพอ 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) มีจิตสาธารณะ
ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรมขณะที่นักเรียนเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมใน
ชุมชน เป็นความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมหลังจากที่นักเรียนได้เข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้แล้ว
ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

ข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้
ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคล
ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ใน
การใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด
นำไปเป็นแนวทางส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน
ต่อไปซึ่งได้จากการสอบถาม การประชุม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้วิธีการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทาง
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปเป็นต้นแบบหรือเป็นแนวทางให้
โรงเรียนอื่นนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนต่อไป

2. ทำให้ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและ
ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตาม
ความสนใจ ตามความถนัด นักเรียนเรียนรู้ได้ตลอดเวลา โดยศึกษาสิ่งที่ต้องการรู้อย่างลุ่มลึก
จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3. ได้ข้อเสนอแนะให้กับ โรงเรียนต่างๆนำไปเป็นแบบอย่างในการสร้างร่วมมือ
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาการศึกษาขั้น
พื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY